

SVEIKATA IR TIKYBA VYDŪNO FILOSOFIJOJE

Tomas Stanikas

Vydūno draugija

*Aš pasirinkau uždavinį nešti į savo tautiečių širdis visa tai, kas žadinti galėtų aukščiausias ir
prakilniausias žmogaus jėgas.*

Vydūnas

Anotacija

Žmogus yra sveikas, kai jo asmenybėje palaikoma darna ir jo esmė, kai jo dvasia-siela gali netrukdomai reikštis ir dalyvauti dieviškoje kūryboje. Žmogui netvarkant savo gyvenimo iš vidaus, asmenybės darna sutrikdoma pažmoniškumo jėgų: reiškiasi liga, krinta asmens, šeimos, tautos ir visos žmonijos gyvenimas. Patiriamos kančios žadina žmonišką esmę ir skatina žmoniškumo galias. Bundanti sąmonė numano savo kilmę ir į ją kreipiasi savo širdies galia, Vydūno vadinama tikėjimu. Visumos Priežasties išvydimas ir patyrimas vadinamas gyvąja tikyba. Ji yra svarbiausia sąlyga šviesiam žmoniškumui reikštis ir tuo žmogaus bei žmonijos gyvenimo darnai kurti.

Plačiai žinomas posakis „sveikame kūne sveika siela“ paprastai taip ir suprantamas – rūpinkis kūno sveikata, ir būsi sveikas ir laimingas. Materialistiška ir prarandanti tikybos likučius vartotojiška visuomenė sutrumpino senų laikų lotynišką posakį „*orandum est, ut sit mens sana in corpore sano*“¹ – „melskitės, kad būtų sveikame kūne sveika siela“, atmesdama maldą kaip atgyveną. Kaip šis nutolimas nuo gyvosios tikybos vyksta ir kuo reiškiasi žmogaus ir žmonijos gyvenime, bandysime trumpai pasiaiškinti, pasitelkę Vydūno patirtį ir išmintį.

Sveikatos apibrėžimas

Bet prieš tai trumpai prisiminkime, ką apie sveikatą išmano šių laikų mokslas. Jau nuo praėjusio šimtmečio vidurio galioja Pasaulio sveikatos organizacijos apibrėžimas: „Sveikata yra visiškos fizinės, protinės ir socialinės gerovės būseną, o ne tik ligos arba negalios nebuvimas“². Lietuviški šaltiniai pateikia ir kitokius variantus: „Sveikata – tai fizinė, dvasinė ir socialinė gerovė“, „Sveikata – asmens ir visuomenės fizinė, dvasinė ir socialinė gerovė“³. Šie apibrėžimai jau atveria galimybę ir platesniam žmogaus supratimui, religijų skelbtam nuo seniausių laikų – žmogus yra dvasia, siela ir kūnas. Vydūnui toks trejopas žmogaus supratimas su vyraujančiu dvasiniu pradū yra aiški tikrovė, jam sveikata yra „netrukdomas veikimas gyvojo pavidalo esmės [dvasios – aut.], nestabdomas kūrimo vyksmas.“⁴ Tokiu supratimu grindžiama visa Vydūno sveikatos filosofija.

Liga

¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Mens_sana_in_corpore_sano

² <http://www.who.int/about/definition/en/print.html>

³ <http://lt.wikipedia.org/wiki/Sveikata>.

⁴ Vydūnas. *Sąmonė*, Tilžė, 1936. p. 179.

Vydūnai liga atrodo kaip gamtos nenorėta netvarka. Kiekviena liga tarsi ardo gyvenimo vyksmą. Bet toji netvarka ir ardymas kyla iš žmogaus vidaus, žmonės serga, kadangi leidžia jų pačių vidaus jėgoms, griauti jų sveikatą. Tai vyksta, kai žmogaus gyvenimas jo esmės nevaldomas iš vidaus, kai kūnas kenkiamas nesveika gyvensena ir mityba, nuodijamas kvaišalais, alinamas geiduliais, o siela darkoma žemais geismais ir aistromis, kurių tarnystei pajungiamas ir protas. Taip visas žmogus tampa nesveikas.

Vydūnas ne tik žmogų aiškina esant „sudėtine“ būtybe; už regimojo gamtos pasaulio taipogi slypi kiti „gyvenimo skyriai“, „gyvumo sritys“, kuriose vyksta slėpingas, nedaugeliui sąmoningai suvokiamas gyvenimas, bet jame visą laiką dalyvauja žmogus ir visa žmonija. „Žmogus gyvena ne vien kūnu, bet ir nuotaika, protavimu ir dvasios sielos pasireiškimais. Todėl visose tose srityse ir gali būti ligų. Žmonės jas pažįsta, bet jų esmę vos tenumano“⁵. Šitai esmei numanyti mes pirmiausia turėtume pripažinti žmogų esant „tūleriopa“ dvasine būtybe ir atverti savo sąmonę tai slėpingai ir neaprepiamai gyvenimo gausai. Pasistengimas įsiklausyti ir išžiūrėti į tai, ką Vydūnas taip kantriai visą gyvenimą apie tai kalbėjo ir rašė, ir būtų gera pradžia. Tada ryškėtų ir kitoks sveikatos, ligų, tikybės ir viso ko supratimas, ir taip žmogaus gyvenimas šviesėtų, sveikėtų ir gerėtų.

Žmonijos nesveikata

Žmonija savo sąmoningumu iškyla virš visos gyvosios gamtos tarsi jos vainikas ir turėtų būti jos puošmena. Deja, kol kas taip nėra. Vydūnas jau prieš šimtą metų pastebėjo, kad „Žmonija juk yra ligų užkrėsta, kaip kartais koks kūnas didžių skaudulių. Ir tektų manyti, ji esanti visų ligų versmė, net visam pažmoniškumui, kuriam ji turėtų būti viso gyvenimo gerinimo ir taurinimo galia“⁶. Vydūnas čia kalba ne tik apie kūno ligas, epidemijas, masinio bado pasekmes, bet ir alkoholizaciją, rūkymą bei kitas narkomanijas, visokias smurto apraiškas, savižudybes, nusikaltimus, abortus, skurdą, ir visus kitus griuvimo ir griovimo reiškinius visuomenėje. Vidinis žmonijos pakrikimas reiškėsi visokiausiu griauančiu veikimu ir galiausiai karu: „Mūsų laikais ypačiai aiškiai pasirodo, kokia nesveikata užliejo tariamąją kultūringą žmoniją. Minimos tiesos neišmano nei valdžios žmonės. Todėl ir galėjo pasireikšti tokia baisi žmonijos liga, kokia buvo Didysis karas. Pakriko žmonių gyvumo galių santykiai. Pažmoniškos jėgos dar ir dabar viršų gauna ir todėl ardo gyvenimą“⁷.

Šią baisiausią žmonijos ligą Vydūnas pats skaudžiai išgyveno, ir tą visuotinį pakrikimą išreiškė žodžiais: „Mūsų laikų Europos kultūros žmonės kaip tik įrodo šičia paliestus dalykus. Tų žmonių gyvenimas yra tikras didis sukuryš, kuriame žmonės svaigsta. Todėl tūli Europą vadina ligonbučiu.

---

⁵ *ibid*, p. 180.

⁶ *ibid*, p. 179.

⁷ *Ibid*, p. 183–184.

Kiti kalba net apie beprotnamį. Bet tai reiškia maždaug tą patį. Šių laikų žmonės yra tokio neaiškaus proto, kad savo dvasios apsiniaukimo nebenumano, bet patys serga sunkiausia liga.“⁸

Ši liga dar baisiau pasireiškė antrojo Pasaulio gaisro metu, išsidūkus aprimo, bet kitais pasireiškimais iš aušvicų persikėlė į gulagus ir toliau griovė, kankino ir žudė. Ir dabar ji rusena ir plinta ant žmonijos kūno daugybė Žemės vietų, tarsi kokios neapykantos metastazės, ir atrodo, nėra nei gydytojo, nei vaistų, kurie galėtų žmoniją pagydyti.

Ne vien Vydūnas matė šį žmonijos pakrikimą; jo amžininkas Albertas Šveiceris žmonijos būklę vadino kultūros krize, sukelta dorovinio nuopuolio: „Tokios beprotybės, kokia yra apėmusi mūsų laikus, dar nėra buvę... norime pasitenkinti kultūra be etikos“.⁹

Vydūnas, kartu su kita žmonijos sąžine – Albertu Šveiceriu pavadina šį vyksmą beprotybe, bet kas gi jiems pritaria? Ar kas nors Niurnbergo proceso buvo pripažintas psichikos ligoniu? Ar stalinizmas buvo nuteistas ir pasmerktas? O ar daugelis žiauriausių žudikų ir prievartautojų ir mūsų dienomis pripažįstami nepakaltinamais ligoniais? Uoliausi blogio tarnai yra laikomi psichiškai sveikais, jie būna netgi labai protingi, o patys gudriausi paprastai išvengia atsakomybės. Tai tik patvirtina, kad žmonijos dvasinė sveikata pagrįstai kelia susirūpinimą.

Nesveikumo priežastys

Žmogus sveikas, kai visa jo asmenybė, jo kūno, nuotaikų-jausmų-minčių gyvenimas valdomas jo esmės, palaikomas darnoje ir tarnauja Kūrybai. Priežasčių, trikdančių žmogaus darną ir griauinančių sveikatą yra „labai daug ir visokių. Bet vyriausios glūdo žmonių nelabume, jų vidiniame nešvarume, jų atsidavime tam, kas yra gyvumo neigimas“.¹⁰ Visas žmogaus veikimas kyla iš jo vidaus, todėl Vydūnas sieja sveikatą su dora, netgi jas tapatindamas: „Paprastai laikoma nedora ir liga du skirtingu reiškiniu. Tačiau abi yra esmėje vienas ir tas pats dalykas. Ir todėl tenka sakyti, kad liga yra nedora ir atvirkščiai.“¹¹ Dėl to gali kilti daug prieštaravimų, nes žmonių supratimas apie dorą skiriasi. Vydūni dora yra ypatinga žmoniškumo apraiška, lemianti žmogaus santykį su savimi, kitais žmonėmis ir visuma. Negalima nesutikti su Vydūnu, kad melas ir veidmainystė, apgaulės ir neapykanta, geiduliai ir aistros, kartu su alkoholiu, tabaku ir kitais nuodais žmonių sąmonę tiesiog gesina, asmenybės darną trikdo, atveria kelią griovimo galioms ir visu tuo visuomenės bei žmonijos gyvenimą daro ligotu.

Kūrybos Galių veikimas

⁸ Vydūnas. *Sveikata, jaunumas, grožė*, Tilžė, 1928, p. 67.

⁹ A. Šveiceris. *Kultūra ir etika*, Vilnius, 1989, p. 69.

¹⁰ Vydūnas. *Tauresnio žmoniškumo užtekėjimas*, Detmold, 1948, p. 40.

¹¹ Vydūnas. *Sąmonė*, 1936, Tilžė, p. 184.

Tai kokia gi liga serga žmonija? Vydūnas diagnozės nenustato, bet paaiškina vyksmą, jo priežastis ir prasmę, ir pataria, ką reikia daryti. Taip vyksta evoliucija, žmonija auga, per skausmus ir kančias turi iškilti iš tamsumo. Išgyvenęs ir pats patyręs antrojo karo baisumus, Vydūnas apmąsto savo patirtis knygutėje *Tauresnio žmoniškumo užtekėjimas*. Visą tą beprotybę jis priima ramiai kaip tikslingą ir prasmingą Kūrybos Vyksmo reiškinį. Karai yra žmonių elgesio sukeliama ir jų rankomis vykdomi, žmonės patys pasidaro tokie, kad per juos ima reikštis naikinančios Kūrybos Galios. „Karų baisumai siekia sustabdyti žmonių smukimą... Kūrybos galia skatina žmonišką esmę tam tikroms pastangoms arba stumia į skaudų likimą, kad subustų ir sukrustų esmiškosios žmoniškumo galios... Iš nieko žmonės tiek daug neišmoksta, kiek iš vargų ir skausmų.“¹²

Tikrai stebėtina, kad Vydūnas, pats patyręs, iškentėjęs ir vos gyvas likęs po karo baisumų, rašo apie tauresnio žmoniškumo užtekėjimą. Tvirtindamas, kad „Karas Kūrybos yra vykdomas ir todėl labai prasmingas“¹³, Vydūnas su giliu tikėjimu ir optimistiškai žvelgia į ateitį. Ir žmonijos pažanga per pastarąjį šimtmetį daugelyje gyvenimo sričių tai patvirtina. Karų sukrėstos tautos pajuto taikos vertę ir pradeda vienytis. Jungtinių tautų organizacija, nors netobulai, bet veikia pasaulio taikai ir gerovei, kaip ir daugelis įvairiausių kitų organizacijų. Europa po daugelio šimtmečių karų tapo tikrai taiki ir apdovanota Nobelio Taikos premija. Ir visokios krizės, kylančios klimato kaitos grėsmės, daugybė kitų regimų ir neregimų pavojų ir gal nebeišvengiamų nelaimių galiausiai pasitarnaus žmonijos pažangai.

Žmoniškumas

Tačiau pažanga nesidaro savaime. Kūrybos Galios veikia per žmogų ir žmoniją. Ir žmogus turi sąmoningai tame veikime dalyvauti ir kiekvienas savu būdu Kūrybai tarnauti. Todėl Vydūnas svarbiausiu žmogaus uždaviniu laiko žmoniškumo ugdymą žmoguje: „Žmogui užduota, kad jo asmenybėje vyrautų žmoniškumas. Jam ji sukurta, joje suplaukia gamtos galios, jeib žmogaus esmė stiprėtų pasiekdama nors ir sunkiomis kovomis visišką valdymą, ir visoje gamtoje žmoniškumas įgytų tą reikšmę, kurią Kūrėjas jam yra skyęs.“¹⁴

Vydūnui žmoniškumas yra aukščiausias pasaulio dalykas, aukščiausioji sąmoningumo banga, ir jis žmoguje reiškiasi teisingumu, kantra, skaistumu, taurumu, didingumu, garbingumu, tvirtumu, gražumu, gerumu, išmintimi, meile, ir kitomis aukštomis savybėmis. Vydūnas jas vadina žmoniškumo spinduliais. Nėra daug žmonių, iš kurių šios savybės tiesiog šviestų ir gyvenimą aplink gaivintų. Todėl Vydūnas ir kėlė sau uždavinį *nešti į savo tautiečių širdis visa tai, kas žadinti galėtų aukščiausias ir prakilniausias žmogaus jėgas*.

---

¹² Vydūnas. *Tauresnio žmoniškumo užtekėjimas*, Detmold, 1948, p. 11, 12.

¹³ Ibid, p. 18.

¹⁴ Vydūnas. *Sąmonė*, 1936, Tilžė, p. 49.

Žmonijos bendrame gyvenime ši aukščiausia sąmoningumo banga reiškiasi mokslu, menu ir dora. Žinome, kad mokslas ne tik nuostabiais dalykais mūsų kasdieninį gyvenimą palengvina ir praturtina, bet jo atradimai per dažnai panaudojami prieš gyvybę ir kūrybą, ir netgi didžiausiu pavojumi žmonijai tampa. Taipogi ir menas, kaip neretai matome, gali ir visai nežmonišku atrodyti. Ir netgi dora niūnios sąmonės žmonėms gali leisti daryti baisiausius žiaurumus netgi mūsų dienomis.

Dora

Dora yra ypatinga žmoniškumo apraiška. Jai reikšti nereikia materialinių sąlygų nei lėšų, kaip kad menui ir mokslui, dora yra visai vidinis asmenybės dalykas. Dora nepagamina, kaip mokslas ar menas, ko nors daiktiško, bet ji suteikia kokybę žmonių santykiams ir tuo visam šeimos, tautos ir žmonijos gyvenimui. Vydūnui „Dora yra tam tikras žmoniškumo esmės santykiavimas su pažmoniškumu žmogaus asmenybėje ir toliau vieno žmogaus esmės su kitojo žmogaus esme ir jo pažmoniškumu“; tačiau „tik tada galima kalbėti apie dorą, kada kur nors aiškesnis yra žmoniškumas negu pažmoniškumas“¹⁵. Taigi, dora gali būti labai įvairaus aukštumo, priklausomai nuo žmogaus sąmoningumo laipsnio ir kiek jame girdimas dvasios-sielos balsas. Tą įvairovę ir matome žmonių gyvenime, ir ji gali būti tiesiog stebėtina. Štai, kokios tautelės kariui suvalgyti savo priešo širdį yra svarbus garbės dalykas. Gal panašiai reiškia ir šachidui susisprogdinant žūti ir daugelį kitų pražudyti. Tokie mūsų žvilgsniu nežmoniški veiksmai kyla iš tikėjimo, kad jie teisingi, naudingi ir be abejo dori. Žudymas karuose ir dabar laikomas teisėtu ir dažnai net didvyrišku. Abortai krikščioniškuose taip vadinamos aukštos kultūros kraštuose yra teisėti. Tai rodo, koks apsiniaukęs yra žmonių sąmoningumas, ir kaip reikalinga yra aukšta dora asmens, šeimos, tautos ir žmonijos gyvenime, kad jis taptų tikrai žmoniškas. Bet kad dora taptų „pačiu žmoniškumo vainikavimu“ būtina yra gyva tikyba.

Tikyba

Kodėl taip atsitiko, kad žmonija, savo protu sukūrusi tikrus civilizacijos stebuklus, kartu atėjo ir prie žuvimo ir gyvybės Žemėje pražudymo ribos? Tai nėra lengva suprasti ir paaiškinti. Reikia gerai pamąstyti apie žmogaus ir gyvenimo slėpinius. Vydūnas savo raštuose daug apie tai kalba. Atidus skaitytojas atranda juose jei ne tiesų atsakymą, tai bent aiškią nuorodą, kur jo ieškoti. Šios dienos temai gal geriausiai tinka tai, ką Vydūnas kalba apie tikybos reikšmę žmogui ir visam gyvenimui.

Religija, tikėjimas, tikyba kasdieninėj kalboj reiškia maždaug tą patį – dvasinį mokymą su dogmų ir apeigų sistema bei tradicijomis. Kaip žinia, lig šiol jos neapsaugojo žmonijos nuo ligų, karų ir kitų nelaimių. Netgi priešingai, karai kilo ir vyko pirmiausia tarp krikščioniškų kraštų, o ir dabar kraujas liejamas daugiausia dėl religinių priešingumų.

---

¹⁵ Vydūnas. *Sąmonė*, 1936, Tilžė, p.145.

Vydūno aiškinama gyvoji tikyba yra virš visų išorinių apraiškų ir turėtų tikti bet kokiai religijai. „Žmogus, tai esti, ta esybė, kuri žino save esanti, turi tarsi susitikti su tuo, iš kur jos esybė pareina, tarsi savo kilmės priežastį išsvysti. Tas susitikimas arba išvydimas būtų tikyba, o jai patirti reikalingas širdies, dvasios palinkimas ir galia, kuri vadinama tikėjimu.“¹⁶ Tuo pačiu jis paaiškina ir skirtumą tarp tikėjimo ir tikybos. Kitur jis tikėjimu vadina žmogaus „atsivėrimą sąmoningo esimo gausai“, taip jis „susivokia pačiame sąmoningume kaip savo kilmėje“, o „savo tikėjimu žmogus patiria tikyba.“¹⁷ Vydūnas dar ir kitais žodžiais paaiškina tikyba: „...tikyba nėra žmoniškumo apraiška, bet žmogaus vidujinis būvis, ašainės sąmonės santykis su pagrindiniu sąmoningumu. Tikyboje ašainė sąmonė kyla augst savęs į šviesesnį ir platesnį sąmoningumą.“¹⁸

Tokia „Tikyba nėra nei mokslas, nei menas, nei dora. Bet viena tikyba tegali suteikti tikriausią galimumą šviesesniui mokslui, galingesniui menui, tauresnei dora. Nėra tam kitos priemonės. Be tikybos žmoniškumo pradas neįgyja aukštesnės galios gyvenimui teiktis.“¹⁹ Jeigu žmogui pavyksta tokią tikyba patirti, jam atsiveria pati dieviška išmintis ir pasikeičia jo santykis ir su savimi, ir su pasauliu, ir jo veikimas pasaulyje. Tada žmogus tampa tikru žmoniškumo skleidėju ir jo žadintoju kituose. Jeigu tai įvyktų, galima būtų tikėtis, kad ir visos žmoniškumo apraiškos tada augtų ir šviesėtų, ir žmonija palaipsniui taptų sveikesne visose gyvenimo srityse.

Sveikimo sąlyga

Vydūno žodžiais, sveikata yra netrukdomas veikimas gyvojo pavidalo esmės, nestabdomas kūrimo vyksmas, o „giedrusis žmoniškumas yra tikriausias sveikatos ir apskritai žmoniško gyvenimo pagrindas.“²⁰ Tačiau giedrajam žmoniškumui apreikšti reikia naujo, aukštos doros, šviesaus sąmoningumo žmogaus, tarnaujančio Kūrybai. „Tokį naują žmogų padaro gyvoji tikyba. Ji todėl yra pagrindinės reikšmės žmogaus ir žmonijos bei visam žemiškam gyvenimui.“²¹

Tuo, regis, aiškiai išsakyta žmogaus ir žmonijos sveikimo sąlyga. Tačiau kaip ji įvykdoma? Pats Vydūnas pripažįsta, kad tokių iškilusių žmonių yra labai nedaug. Bet juos auginti yra evoliucijos uždavinys. Kūrybos Galios, žmonėms pasistengiant, tą ir vykdo visais būdais jau daugelį amžių. Ir žmonijos augimas truks dar ilgiausius amžius. Bet jis vyksta nuolat, čia ir dabar, ir mes esame to vyksmo veikėjai. Vydūnas dalinasi su mumis savo patirtimi ir išmintimi. Taipogi ir savo pavyzdžiu. Jis turėjo gyvosios tikybos dovaną nuo vaikystės ir visą gyvenimą, netgi sunkiausiais tremties metais,

¹⁶ *Jaunimas*, 1912, gegužės nr., p. 4.

¹⁷ *Sąmonė*, p. 99.

¹⁸ *ibid*, p. 157.

¹⁹ *ibid* p. 158.

²⁰ *ibid*, p. 179, 183.

²¹ *ibid*, p. 157.

ji buvo jam gyvenimo pagrindas ir kūrybos versmė. Jis tą dovaną puoselėjo ir augino, kad galėtų dalintis su kitais ir žadinti juose aukščiausias ir prakilniausias žmogaus jėgas.

„Žmoniškumas tik tada įsigali, kad žmogus visu savo gyvenimu skiriasi tam, kas tauru yra, kad jis apsiereiškia ne iš kūno reikalavimų, ir ne iš ypatingų minčių nustatytų tikslų, ale iš giedros savo esmės visai nuoširdžiai. Bet tai tėra galima, jeigu žmogus gyvena nuolatai pasišventęs Dievui, kad jis visu savo gyvenimu yra maldingas“.²²

Daugeliui žmonių, nepatyrusių gyvosios tikybos šviesos, ji turėtų būti siekiamu tikslu. O tai galima auginant tikėjimą, tą širdies galią, kuri ilgainiui atveria ir tikybos patirtį, betarpišką santykį su Pagrindiniu Sąmoningumu, Visumos Priežastimi, ar Dievu. Vydūnas savo tikybos patirtį gal geriausiai nusako šiais žodžiais: „Mano esmė yra dvasinės rūšies. Iš jos pareina ir iš jos nustatomas ir palaikomas mano asmenybės ir asmens gyvenimas. Toji esmė glūdo visagalingojo Visumos Kūrėjo valioje. Ji yra paskutinis mano gyvenimo pagrindas ir mano dvasios Šviesa. Ji mane statė į šį gyvenimą ir mane tvirtina. Ji visas kliūtis šalina ir visas mano jėgas stiprina. Nuolatai stengiuos tai numanyti ir tuo pasitikėti. Taip teesie visados“!²³

Remiantis pranešime pateiktomis ištraukomis galima tvirtinti, kad Vydūnas buvo giliai tikintis ir maldingas žmogus ir kad visas jo gyvenimas, kūryba ir veikla rėmėsi jo gyvąja tikyba, kuri buvo ir jo asmenybės vientisumo, nuoseklumo ir tvirtumo pagrindu. Jis yra pavyzdys tikrai visapusiškai sveiko žmogaus, samoningai tvarkančio savo asmenybės gyvenimą iš dvasios-sielos ir žadinančio šviesų žmoniškumą kituose.

Literatūra:

1. http://en.wikipedia.org/wiki/Mens_sana_in_corpore_sano
2. <http://www.who.int/about/definition/en/print.html>
3. <http://lt.wikipedia.org/wiki/Sveikata>
4. A. Šveiceris. *Kultūra ir etika*, Vilnius, 1989.
5. Vydūnas. *Raštai*, IV t., Vilnius, 1994.
6. Vydūnas, *Sąmonė*, Tilžė, 1936.
7. Vydūnas. *Sveikata, jaunumas, grožė*, Tilžė, 1928.
8. Vydūnas. *Tauresnio žmoniško užtekėjimas*, Detmold, 1948.
9. *Jaunimas*: mėnesinis laikraštis jauniems, Tilžė, 1911 – 1914.

HEALTH AND FAITH IN VYDŪNAS PHILOSOPHY

Tomas Stanikas

Summary

²² Vydūnas. *Raštai*, IV t., 1994, Vilnius, p. 381.

²³ Vydūnas. *Sveikata, jaunumas, grožė*. Tilžė, 1928.

Vydūnas defines health as unhindered action of the essence of living being, as unmolested process of creation. Human life at all levels should be determined and ruled by his spirit. Loss of spirituality and faith leads to moral degradation and dehumanization. This manifests in all kinds of malaise in person and humankind, including wars. The cure is possible if conscious relation to the Cause of Universe, or God, is developed and maintained. Such relation defined by Vydūnas as living faith, is a basic human value determining the quality of entire life of a human being and humankind as well. If acquired, it transforms mentality and behavior of a person, alters his relations to other people and world, provides higher ethical principles, makes him feel a participant and partner in God's creation, and gives a sense to all Being.

Vydūnas is an example of a faithful and devotional person concerned about spiritual wellbeing of his nation and humankind.

Iš: „Į sveiką gyvenimą ir skaidrią būty Vydūno keliu“: tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija: programa ir konferencijos medžiaga. Klaipėda, 2013.